

RİZE İLİNDEKİ LİSE VE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK YETENEKLERİNİN İNCELENMESİ

Kadri Cemil AKYÜZ^(*)
Tarık GEDİK^(**)
İlker AKYÜZ^(***)
İbrahim YILDIRIM^(****)

Özet: Girişimde bulunmak, bir iş sahası açmak ve bu doğrultuda devam edebilmek, risklere katlanabilmek ve oluşacak zorluklara direnebilmekle eşdeğerdir. Gelişmekte olan her toplum bünyesinde var olan girişimci potansiyelini harekete geçirebilmek için gereken tüm tedbirleri almak ve uygulamak çabası içerisindeyiz. Ülkemizin gelişmişlik bakımından istenilen seviyelerinde olmayan Karadeniz Bölgesi genelinde var olan girişimci ruhun ve yeteneklerin ortaya çıkarılması ve bölge gelişimine hız verilebilmesi amacıyla Rize ilinde gerçekleştirilen ve genç nüfus temel alınarak yapılan çalışma sonucunda, Rize ilinin istenilen nitelikte bir girişimci potansiyeline sahip olduğu söylenebilir. Ancak tecrübesizlik ve çevre koşullarının çok iyi analiz edilememesinden kaynaklanabilecek olumsuzlukların önlenilmesi devlet tarafından alınacak tedbirlerle mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, girişimci, Rize

Abstract: Entrepreneurship means initiating and maintaining a job while undertaking risks and challenging the potential difficulties. Developing countries try to enhance the entrepreneurship potential of their nation and to put this potential into practice. Karadeniz region of Turkey does not have the desired development level. This study aims to explore entrepreneurship spirit and abilities of Karadeniz region and thus to contribute the regional development. Study was carried out in Rize province. It focused on young population. According to this study, we can say that Rize has an entrepreneurship potential at desired quality. However, government may eliminate the constraints that come from inexperience and underestimating the environmental factors.

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneur, Rize

I.Genel Bilgiler

Uygarlık ve medeniyetlerin oluşumu ve gelişiminde yenilikçi fikirler ve düşünceler önemli hareket kaynakları oluşturmuş ve bu hareketlilik Dünyanın bugünkü duruma gelmesinde önemli rol oynamıştır. 21. yüzyıla adım atılan bu dönemde fiziki güç yerini beyin gücüne bırakmakta ve insanoğlunun ekonomik değerler oluşturma kaynağını meydana getirmektedir (Erkan, 1993:111).

(*) Yrd.Doç.Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Orm. Ens Müh. Bölümü

(**) Arş.Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Orm. Ens Müh. Bölümü

(***) Arş.Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Orm. Ens Müh. Bölümü

(****) Arş.Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Orm. Ens Müh. Bölümü

Bu dönemle birlikte bilgi ve teknolojiye hızlı değişim toplumları da değiştirmiş ve bu değişimlere neden olarak en etkili faktör girişimci bireyler kabul edilmiştir. Girişimci bireyler vasıtası ile girişimciliğin ekonomik değeri ve toplumun gözündeki önemi giderek daha da artmış ve bunun sonucunda da birey ve bireysel becerilere dayanan girişimcilik ve bireylerin verimli üretkenlik kapasiteleri önem kazanmıştır.

Girişimcilik son yıllarda araştırmacı ve uygulamacıların üzerinde durdukları önemli bir yönetim alanı olarak dikkat çekmektedir. Bu alanda genel kabul görmüş bir kuramdan bahsetmek zordur. Ekonomi, finans, antropoloji ve eğitim gibi değişik disiplinlerde yapılan çalışmalar girişimcilik literatürüne katkı sağlamaktadır. Girişimcilik yazınında; girişimci kavramının tanımı, girişimciliğin ortaya çıkışında kişilik ve çevre faktörlerinden hangisinin daha belirleyici olduğunu ifade eden özellikler yaklaşımı, başarı stratejileri, yeni iş kurma ve çevresel faktörlerin girişimciliğe etkisi en çok çalışılan beş ana konu olmuştur (Bull ve Willard, 1995: 1 15). Girişimciliğin ortaya çıkmasına neden olan temel güdülerin neler olabileceği önemli tartışma konularından birisidir. Klasik iktisat anlayışına göre bireysel çıkarların en üst seviyeye çıkarılması girişimciliği ateşleyen en önemli güdüdür. Yani ekonomik fayda ve kar elde etme isteği girişimciliğin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Klasik iktisat kuramının bu yaklaşımına karşılık, McClelland (McClelland, 1971: 109 122) girişimciliğin gelişmesinin, ekonomik güdülerden ziyade, psikolojik bir değişken olan başarıya ihtiyacına bağlı olduğunu belirtmektedir.

Klasik anlamda girişimci, daha çok kendi işini kuran, çeşitli üretim faktörlerini bir araya getirerek ve risk üstlenerek üretim sürecinde bulunan ve bunun sonucunda da kâr elde etmeyi amaçlayan kişi olarak tanımlanmaktaydı (Emsen, 2001: 153 176). Günümüzde ise girişimcilik, yüksek düzeyde yaratıcılık kullanılarak ortaya çıkarılabilecek daha üstün durumlara varmak için bir yöntem olarak algılanmaktadır (Titiz, 1999: 11).

Diğer bir tanımda girişimci; üretim için gerekli kaynakları bir araya getirerek mal ve hizmet üretimini organize eden kişidir. Bilindiği üzere klasik üretim faktörleri; sermaye, emek, doğal ve fiziki kaynaklardan oluşmaktadır. Sanayi toplumundan farklı olarak günümüzde bilgi toplumunda artık “bilgi” de üretim faktörleri arasında sayılmaktadır. İşte girişimcilik, tüm bu faktörlerin mal ve hizmet üretimine kanalize edilmesi faaliyetlerini içeren bir kavramdır (URL 1). Günümüz bilgi toplumunda girişimcilik bu özelliklerinden dolayı dördüncü üretim faktörü olarak sıralama içerisinde yerini almaktadır.

Girişimci üretim faktörlerini bir araya getirerek, ekonomik mal ve hizmet üretimi için gerekli girişimi başlatan, ayrıca üretim için gerekli finansman kaynaklarını ve üretimin değerlendirileceği pazarları bulan kişi olarak tanımlanabilir (Eyuboğlu, 2004: 9).

Girişimci, giriştiği ekonomik etkinliğin bitiminde doğabilecek sonuçları önceden hesaplayan ve sonuçta doğacak riski üstlenmekten çekinmeyen kimsedir (Soral, 1974: 4).

Girişimcilik, daha doğrusu özel girişimcilik ekonomik büyüme ve kalkınmanın motorudur. Yenilik ve yaratıcılığın kaynağıdır. Bir ülkede “hür teşebbüs” olarak ifade edilen rekabete dayalı özel girişimcilik ne kadar gelişirse o ülkede ekonomik refah düzeyi de o ölçüde yükselir. Özel mülkiyetin, dolayısıyla özel girişimciliğin olmadığı ve/veya yetersiz olduğu ülkelerde ekonomik refah düzeyinin düşük olduğu gerçeği artık hepimiz tarafından bilinmektedir (URL 2).

Schumpeter girişimciliği iş dünyasına ilişkin kararlar alma düzeyinde beliren bir zihniyet biçimi olarak görmüştür. Bu zihniyetin en önemli özelliği, yenilik peşinde koşma ve yenilikler getirebilmedir. Girişimci var olan kaynakları harmanlayarak yeni bileşimlere gidebilen, yeni bileşimler oluşturabilen kişidir. Ortaya atılan yenilikler ilgili sanayi dallarında var olan dengeleri ve durgunluğu kırarak kıpırdanmalar ve sıçramalar oluştururlar. Ekonomik gelişmelerin kaynağında da bu sıçramalar yatar. Bu sıçramalar, ancak girişimcilerin hareketleri sonucu devreye sokulabilir (Schumpeter, 1934: 27-28)

Girişimci, risk alarak yenilik veya geliştirme yapan kişidir. Diğer bir deyişle, girişimci fırsatları gözleyen ve onları bulduğunda her tür riski alarak fikrini gerçekleştirmeye çalışandır. Dolayısı ile girişimcilik için fikir üretmek, yenilik üretmek ya da bir geliştirme yapmak gerekmektedir (URL 3).

A- Girişimcinin Genel Özellikleri

- Pazarda var olan fırsatları belirler.
- Fırsatları (veya ihtiyaçları) iş fikrine dönüştürür.
- Kaynakları bir araya getirir.
- Risk üstlenir.
- Finansmanı, üretim ve üretim süreçlerini, insan kaynaklarını yönetir.
- Üründe, yönetimde, teknolojide, pazarlamada sürekli yeniyeye doğru değişme çabasını sürdürür (URL 4).
- Hızlı düşünme,
- Belirsizlik altında hızlı karar alma,
- Kararlı ve azimli olma,
- Güçlü sezgi sahibi, iyi gözlemci olma,
- Hayal gücü yüksek olmalı,
- Kaynaklara ulaşabilecek ilişkiler ağına sahip olmalı,
- Kaynaklar arasında özellikle insan kaynaklarını iyi yönetebilen,
- Düşünme ve muhakeme yetenekleri güçlü,
- Çok yönlü düşünebilen,
- Yeninin kabul edilmesini sağlayacak ikna gücüne sahip olan,

- İyi iletişim kuran,
- Bağımsız düşünebilen,
- Esnek,
- Yaratıcı,
- Kendine güvenen,
- Dayanıklı ve ısrarcı olma.

Bir girişimcide bu özelliklerin büyük kısmı rahatlıkla gözlemlenebilir. Ama girişimcilik için sadece fikir üretmek yeterli değildir (URL 5).

Ayrıca girişimci, bir ekonomik faaliyeti gerçekleştirip yönetirken, rakiplerine üstünlük sağlayabilmek için sürekli olarak daha akılcı ve verimli yeniliklere yönelmek zorundadır ve bunun sonucu olarak;

- Üretim ve ticari ilişkilerde rasyonelliği sağlama,
- Yeni örgütlenme biçimleri ve yeni teknolojileri uygulama,
- Yeni ürünleri geliştirme ve piyasaya sürme,
- Yeni pazarlara yönelme ve
- Daha büyük sermayeyi harekete geçirme,

gibi önemli ve zor görevleri üstlenebilen kişidir (Şenocak, 1992: 181 186).

Girişimci yenilik yaratır. Yenilik girişimciliğe özgü bir araçtır ve kaynakları yeni bir zenginlik yaratma kapasitesiyle donatan bir süreçtir (Beatty, 1998: 209 211).

Türkiye’de yapılan girişimcilik araştırmalarında; belli başlı üç alan üzerinde yoğunlaşmıştır (Ayata, 1999: 92):

- Girişimcilerin demografik ve toplumsal özellikleri
- Girişimcilerin davranış biçimleri
- Girişimcilerin faaliyetlerinin ekonomi ve toplum üzerindeki etkileri.

II. Materyal Yöntem

Bu çalışma ülkemizde kabul edilen gelişmişlik kriterlerinin az bir kısmını bünyesinde barındıran Rize ili merkezinde, farklı iki eğitim seviyesinde (lise ve üniversite) eğitim ve öğretimlerini sürdüren son sınıf öğrenci kitlesi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırmada girişimcilik yetenekleri incelenmiş ve girişimcilik kapasitesinin bölge gelişiminde nasıl bir etkiye sahip olabileceği belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca devlet sektörünün istihdam alanındaki etkinliğinin azalmaya başladığı ve özel sektörün hızlı adımlarla üretim ve istihdam alanındaki yerini almaya başladığı bir dönemde Rizeli öğrencilerin bu değişime ayak uydurabilme yetenekleri araştırılmıştır. Çalışma 2004–2005 eğitim öğretim yılında lise son sınıf düzeyinde okuyan öğrenciler ile Rize ilinde bulunan üniversite son sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmış ve öğrencilerin girişimcilik portföyleri oluşturulan anket formu yardımıyla yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak doldurulmuştur.

Çalışma, Rize merkezde bulunan 2 özel, 17 devlet okulu olmak üzere toplam 19 lise ve 4 fakültede okuyan son sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır.

Liselerde okuyan 2350, fakültelerde okuyan 402 öğrenciden oluşan toplam 2752 öğrenci sayısı çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Aşağıdaki formül kullanılarak; %95 güven düzeyi ve %5 hata payı ile yapılan değerlendirme sonucunda toplam örneklem sayısı 338 olarak bulunmuş ve bu sayı yapılan çalışma sırasında toplam 400 ankete çıkarılmıştır. Lise ve üniversite öğrencileri üzerinde rasgele bir seçim yapılarak anket uygulanmıştır. Elde edilen anketlerin incelenmesi sonucunda ise 362 anketin kullanılabilmesine karar verilmiştir.

$$n = \frac{Z^2 \cdot N \cdot P \cdot Q}{N \cdot D^2 + Z^2 \cdot P \cdot Q} \quad (\text{Gedik, 2005: 80})$$

Yapılan anket çalışmasında kullanılan anket formunda toplam 18 soru kullanılmış ve sorulardan ilk 5 tanesi ile öğrencilerin demografik özellikleri, geriye kalan sorularda girişimcilik hakkındaki düşünceleri sorgulanmıştır. Bu sorgulama esnasında kullanılan sorularda öğrencilerin önce en etkili olan etmeni işaretlemeleri daha sonrada beşli likert ölçeği yardımıyla derecelendirmeleri istenmiştir. (Beşli likert ölçeğinde 1: Tam katılım, 2: Kısmen katılım, 3: Fikrim yok, 4: Kısmen red, 5: Tamamen red olarak ele alınmıştır.)

III. Bulgular

Çalışmaya toplam 362 öğrenci katılmıştır. Katılan öğrencilerin %76,6'sı lise, %23,4'ü üniversite öğrencisidir. Katılımcı öğrencilerin %49,7'si erkek, %50,3'ü de bayandır. Lisede okuyan öğrencilerin yaş ortalaması 16,9 üniversite öğrencilerinininki ise 19,3 olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılan tüm öğrencilerin yaş ortalaması 17,47 olarak tespit edilmiştir.

Öğrencilerin %95'i okul dışında bir işte çalışmadığını belirtirken sadece %5'lik bir oran çalışıyoruz cevabını vermiştir.

Hem lise hem de üniversite öğrencilerinin mezun olduktan sonra kendi işlerini mi kurmak istedikleri yoksa bir şirkette üst düzey yönetici olarak mı çalışmak istedikleri sorgulanmış ve bulguları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: *Lise ve Üniversiteden Öğrenciler Mezun Olduktan Sonra Ne Yapmak İstiyorlar?*

Faktör	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Kendi işini kurmak istiyor	34,6	32,1	66,7	44	25	69
Bir şirkette üst düzey yönetici olmak istiyor	12,6	20,6	33,3	13,1	17,9	31

Tablo 1 incelendiğinde lise öğrencileri mezun olduktan sonra %66,7'lik bir oranda kendi işlerini kurmak istemektedirler. Bunun yanında bir şirkette üst düzey yönetici olarak çalışmak isteyen lise öğrencilerinin oranı da %33,3'dür.

Üniversite öğrencilerinin ise %69'luk kesimi kendi işini kurmak isterken %31'lik oranı da bir şirkette yönetici olarak çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Lisede okuyan erkek öğrencilerin %51,9'u kendi işini kurmak istemektedir. Üniversitede okuyan erkek öğrencilerde ise bu oran %63,8'dir.

Tablo 1'de de görüldüğü gibi öğrencilerin mezun olduktan sonra büyük bir çoğunluğu kendi işlerini kurmak istemektedirler. Öğrencilerin kendi işlerini kurmak istemedeki en önemli sebepleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Kendi İşlerini Kurmak İstemelerinin Sebepleri

Faktörler	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Kendi kendinin patronu olmak	24,8	29,9	58,3	32,1	19	51,2
İşten çıkartılmamak	2,2	4,7	6,8	1,2	3,6	4,8
Daha çok risk alabilmek	1,1	2,5	3,6	4,8	4,8	9,5
Daha çok para kazanmak	7,2	6,5	13,7	7,1	2,4	9,5
İstihdam yaratmak	8,6	9,0	17,6	11,9	13,1	25

Lise öğrencilerin %58,3'ü kendi işlerinin patronu olmak istedikleri için kendi işlerini kurmak istemektedirler. Bunun yanında kurdukları işle istihdam yaratmak isteyen lise öğrencilerinin oranı %17,6 iken, daha fazla para kazanmak istedikleri için kendi işlerini kuranların oranı da %13,7'dir. Üniversite öğrencilerinin de %51,2'si kendi kendilerinin patronu olmak istedikleri için kendi işlerini kurmak isterken, %25'i istihdam yaratmak istemektedir. Öğrencilerin %56,6'sı kendi işlerinde patron olmak istediklerini belirtirken, %19,3'ü istihdam yaratmak istemektedir. Bunun yanında daha fazla para kazanmak isteyenlerin oranı da %12,7'dir.

Öğrencilere göre bir girişim yapabilmek için bulunması gereken en önemli niteliğe ait bilgiler Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Bir Girişim Yapabilmek İçin Bulunması Gereken Nitelik

Özellik	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Para-sermaye	15	19,6	34,6	22,2	7,4	29,6
Cesaret-risk alabilme	19,6	23,1	42,7	14,8	27,2	42
Şans	-	-	-	-	1,2	1,2
Yaratıcılık	6,5	5,8	12,3	11,1	7,4	18,5
Ticaret kafası	6,2	4,2	10,4	7,4	1,2	8,6

Öğrencilere göre bir girişim yapabilmek için gereken en önemli faktör %40,1'lik oranla cesaret-risk alabilme faktörüdür. Bunu sırası ile %31,5'lik oranla para-sermaye ve %13'lük oranla da yaratıcılık izlemektedir. Lise öğrencilerine göre de bir girişim yapabilmek için en önemli faktör %42,7

oranında cesaret-risk alabilme faktörü olurken daha sonra %34,6'lık oranla para-sermaye gelmektedir. Üniversitede de cesaret-risk alabilme faktörü %42'lik oranla ilk sıradadır.

Öğrenciler; elinize beklenmedik bir şekilde 300 bin YTL geçse ne yaparsınız sorusuna Tablo 4'de belirtildiği gibi cevap vermişlerdir.

Tablo 4: *Beklenmedik Bir Şekilde Elinize 300 Bin YTL Geçse Ne Yaparsınız?*

Faktörler	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Kendi işimi kurarım	28,8	25,4	54,2	37,7	24,7	62,3
Bankaya yatırırım	4,9	11,4	16,3	7,8	6,5	14,3
Borsaya girerim	0,8	0,4	1,1	5,2	-	5,2
Ev/gayrimenkul alırım	8,7	7,6	16,3	-	5,2	5,2
Bir işe ortak girerim	1,1	1,5	2,7	3,9	-	3,9
Diğer	3,4	6,1	9,5	3,9	5,2	9,1

Öğrencilerin eline beklenmedik bir şekilde yüklü bir para geçecek olsa, ne yapmak istedikleri sorgulandığında kendi işlerini kurmak isteyenlerin oranı %56 olarak bulunmuştur. Bunun yanında öğrencilerin %15,8'i bu parayı bankaya yatırırken %13,8'i de kendine ev-gayrimenkul alacağını bildirmiştir. Lise öğrencilerinin %54,2'si kendi işini kurarken, %16,3'lük oranda da hem bankaya yatıracaklarını hem de ev-gayrimenkul alacakları tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinde kendi işlerini kurmak isteyenlerin oranı %62,3'dür. Parayı bankaya yatırmak isteyen üniversite öğrencilerinin oranı da %14,3'dür. Öğrenciler %2,1'lik oranda da olsa borsaya gireceklerini bildirmişlerdir ki bu oran en düşük orandır.

Öğrencilerin bir girişim yapmaları durumunda hangi alanı tercih etmek istediklerinin sorgulanması sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5: *Öğrencilerin Girişim İçin Tercih Ettikleri Alanlar*

Faktörler	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Hizmet sektörü	5,2	7	12,2	5	1,3	6,3
Sanayi sektörü	10,3	3,3	13,7	13,6	3,7	17,5
Eğitim sektörü	5,9	20,3	26,2	8,8	21,2	30
Sağlık sektörü	3	6,6	9,6	2,5	8,8	11,3
Teknoloji/telekomünikasyon	23,6	14,8	38,4	26,3	8,7	35

Öğrencilerin %36,5'i bir girişim yapacak olsalar teknoloji-telekomünikasyon sektörüne yatırım yapmak istemektedirler. Öğrencilerin %26,2'lik bir kısmı eğitim sektörüne yatırım yapacaklarını belirtirlerken %14,1 oranındaki kısmı da sanayi sektörüne yatırım yapmak istediklerini

vurgulamışlardır. Lise öğrencilerinin %38,4'ü teknoloji-telekomünikasyon sektörüne yatırım yapmak isterken, %26,2'lik kısmı da eğitim sektörüne yatırım yapmak istemektedirler. Üniversite öğrencilerinde teknoloji-telekomünikasyon sektörüne yatırım yapmak isteyenlerin oranı %35 iken, eğitim sektörüne yatırım yapmak isteyenlerin oranı da %30 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin en az yatırım yapmak istedikleri sektör %9,7'lik oranla sağlık sektörü olarak tespit edilmiştir.

Bir girişimcide bulunması gereken en önemli özelliğin belirlenmesi için yapılan sorgulama sonucunda elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Bir Girişimcide Bulunması Gereken En Önemli Özellik

Özellikler	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Risk alabilme	12,3	9,4	21,7	12,9	9,7	22,6
Özgüven	14,5	23,2	37,7	6,5	16,1	22,6
Yaratıcılık	5,1	5,8	10,9	-	3,2	3,2
Liderlik	1,4	-	1,4	9,7	3,2	12,9
İletişim becerileri	0,7	-	0,7	3,2	-	3,2
Organizasyon/planlama becerisi	0,7	1,4	2,2	-	6,5	6,5
İkna kabiliyeti	0,7	-	0,7	3,2	-	3,2
Doğru ekibi kurma	2,9	1,4	4,3	-	-	-
İnsiyatif alabilme/kullanabilme	-	-	-	-	-	-
Yöneticilik becerileri	0,7	1,4	2,2	3,2	-	3,2
Kişisel bağlantılar	1,4	0,7	2,2	-	-	-
Finans bilgisi	1,4	-	1,4	3,2	-	3,2
Yeterli sermaye	6,5	6,5	13	3,2	3,2	6,5
Sonuç odaklılık	-	-	-	-	-	-
Profesyonel iş deneyimi	1,4	1,4	1,4	3,2	-	3,2
Diğer	-	-	-	9,7	-	9,7

Ankete katılan öğrencilere göre bir girişimcide bulunması gereken en önemli özellik %34,9 oranında özgüvendir. Bunu sırası ile %21,9 oranında risk alabilme, %11,8 oranında yeterli sermaye, %9,5 oranında da yaratıcılık izlemektedir. En düşük oran ise %0,6 ile profesyonel iş deneyimi gelmektedir. Lise öğrencilerinin %37,7'si özgüvenin bir girişimcide bulunması gereken en önemli özellik olduğunu söylerken bunu %21,7 oranında risk alabilme, %13 oranında yeterli sermaye ve %10,9 oranında da yaratıcılık izlemektedir. Üniversite öğrencileri ise %22,6 oranında hem risk alabilmeyi hem de özgüveni en önemli özellik olarak görürken bunu sırası ile %12,9 oranında liderlik, %6,5 oranında da hem organizasyon-planlama becerileri hem de yeterli sermaye izlemektedir.

Öğrencilerin bir girişimcide bulunması gereken en önemli özellik faktörlerini Tablo 7'deki gibi değerlendirmişlerdir. (1:Tam katılım, 2:Kısmen katılım, 3:Fikrim yok, 4:Kısmen red ve 5:Tamamen red)

Tablo 7: Bir Girişimcide Bulunması Gereken Özelliklerin Derecelendirilmesi

Yargılar	Ortalama Değer
Özgüven yargısı	1,2862
Risk alabilme yargısı	1,3947
Yaratıcılık yargısı	1,4479
Yöneticilik becerileri yargısı	1,5701
İkna kabiliyeti yargısı	1,5919
Yeterli sermaye yargısı	1,6230
Doğru ekibi kurabilme yargısı	1,6410
Organizasyon planlama becerileri yargısı	1,6875
Liderlik yargısı	1,6883
İletişim becerileri yargısı	1,7006
Profesyonel iş deneyimi yargısı	1,8190
Kişisel bağlantılar yargısı	1,9335
Finans bilgisi yargısı	2,0650
Sonuç odaklılık yargısı	2,1524
İnisiyatif alabilme/kullanabilme yargısı	2,2476
Diğer yargılar	2,0000

Öğrencilerin en önemli özellik olarak gördükleri özgüven faktörüne öğrencilerin %79'u tam katılırken %17,2'si kısmen katılmaktadır. İkinci sırada önemli olarak görülen risk alabilme faktörüne öğrencilerin %72'si tam katılırken %21,4'ü kısmen katılmaktadır. Yeterli sermaye faktörüne öğrenciler %59,3 oranında tam katılırken, %27,5 oranında da kısmen katılmaktadırlar.

Bir iş kurmak ve bu kurulan işte başarılı olabilmek için gerekli en önemli unsur sorgulanması sonucunda elde edilen veriler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Bir İş Kurmak, O İşte Başarılı Olmak İçin Gereken En Önemli Unsur

Unsurlar	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Sermaye	22,8	20,7	43,4	26,5	20,6	47,1
Müşteri ve pazar	12,4	5,5	17,9	23,5	2,9	26,5
İş fikri-ürün	6,9	11,7	18,6	2,9	14,7	17,6
Motivasyon ve sıkı çalışma	8,3	11,7	20	2,9	5,9	8,8

Tablo incelendiğinde lise öğrencilerinin %43,4'ünün bir iş kurmak ve o işte başarılı olabilmek için yeterli bir sermayeye ihtiyaç duyulduğu

görülebilmektedir. Bunu %20 oranında motivasyon ve sıkı çalışma izlerken, %18,6 oranında iş fikri-ürün ve %17,9 oranında da müşteri ve pazar izlemektedir. Üniversite öğrencilerinde ise, bir iş kurmak ve bu işte başarılı olmak için en önemli unsur %47,1 oranında sermaye görülürken bunu %26,5 oranında müşteri ve pazar izlemektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %44,1'i iş kurmak ve o işte başarılı olmak için en önemli unsurun sermaye olduğunu vurgulamıştır. İkinci sırada etkili faktör olarak %19,6 oranında müşteri ve pazarı, %18,4 oranında da iş fikri-ürünü son olarak da %17,9 oranında motivasyon ve sıkı çalışmayı görmektedirler.

Öğrencilerin bir iş kurmak ve kurulan işte başarılı olabilmek için gereken unsurların değerlendirilmesi de Tablo 9'da gösterilmiştir. (1:Tam katılım, 2:Kısmen katılım, 3:Fikrim yok, 4:Kısmen red ve 5:Tamamen red)

Tablo 9: Bir İş Kurmak ve O İşte Başarılı Olmak İçin En Önemli Unsurların Derecelendirilmesi

Unsurlar	Ortalama Değer
Sermaye unsuru	1,2526
Müşteri ve pazar unsuru	1,4723
İş fikri/ürün unsuru	1,4953
Motivasyon ve sıkı çalışma unsuru	1,5238

Öğrenciler, bir iş kurmak ve o işte başarılı olabilmek için gerekli en önemli unsur olarak gördükleri sermaye unsuruna 1,2526 oranında tam katılıma yakın bir değerde katılmaktadırlar.

Kuracağımız işte başarılı olmak için bilgi sahibi olmadığımız konuların hangisinin en önemli etken olduğunun sorgulanması ile elde edilen bilgiler Tablo 10'da gösterilmiştir.

Öğrencilerin %47,1'inin müzakere teknikleri hakkında bilgi sahibi olmamalarının kuracakları işle ilgili olarak bir problem yaratmayacağını iletirken %23,8'i genel muhasebe ve enflasyon muhasebesi hakkında bilgi sahibi olmamalarını en az etkili faktör olarak görmektedirler. Üretilen hizmet ve ürünle ilgili olarak bilgi sahibi olunması gerektiğine öğrencilerin %92'si inanırlar.

Tablo 10: *Hangi Konuda Bilgi Sahibi Olmamamız Kuracağımız İşimizi Etkilemektedir*

Unsurlar	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
İlgili pazara dair bilgi	8,7	8	16,7	23,5	11,8	35,3
Genel ve enflasyon muhasebesi	12,3	10,9	23,2	14,7	11,8	26,5
Üretilen ürün/hizmetle ilgili bilgi	8	2,2	10,1	2,9	-	2,9
Müzakere teknikleri	19,6	30,4	50	8,8	26,5	35,3

Lise öğrencilerine göre müzakere teknikleri hakkında bilgi sahibi olmamaları %50 oranında kuracakları işi etkilememektedir. Üniversite öğrencilerinde ise %35,3 oranında hem müzakere tekniklerinin bilinmemesi hem de ilgili pazara dair bilgi eksikliğinin olması kuracakları işi etkilemeyecektir.

Yapılan bir iş planında en önemli bölümün tespitine yönelik olarak yapılan sorgulama sonucunda elde edilen veriler Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: *İş Planının En Önemli Bölümünün Analizi*

Unsurlar	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Pazar araştırması	19,2	15,8	34,9	29,7	24,3	54,1
Finansal tabloların hazırlanması	5,5	3,4	8,9	2,7	5,4	8,1
Üretim planının hazırlanması	10,3	11,6	21,9	2,7	8,1	10,8
Organizasyonel yapının hazırlanması	12,3	21,9	34,2	16,2	10,8	27

Öğrencilere göre bir iş planı yaparken bu planda en önemli bölümü %38,8 oranında pazar araştırması oluşturmaktadır. Pazar araştırmasını %32,8 oranında organizasyonel yapı ve %19,7 oranında da üretim planının hazırlanması izlemektedir. Lise öğrencilerine göre de pazar araştırması %34,9 oranında en önemli faktör olarak ele alınmıştır. Lise öğrencilerine göre bir iş planının hazırlanmasında en az önemli olan faktör %8,9 oranında finansal tabloların hazırlanmasıdır. Üniversite öğrencilerinde de pazar araştırması çok önemli bir faktör olarak gösterilmiştir ve oranı da %54,1’dir.

Öğrencilere göre girişimcilik için en önemli becerinin analizine yönelik bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: Girişimcilik İçin En Önemli Becerinin Analizi

Unsurlar	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Pazarlama ve satış	15,3	8,7	24	11,4	8,6	20
Yönetim	14,7	14,1	28,7	25,7	20	45,7
Tek başına işletmenin işlerini yürütme	3,3	8	11,3	14,3	8,6	22,9
İletişim	14,7	21,3	36	-	11,4	11,4

Öğrencilere göre girişimcilik için en önemli beceri %31,9 oranında yönetim, %31,4 oranında iletişim, %23,2 oranında pazarlama ve satış ve %13,5 oranında da tek başına işletmenin işlerini yürütebilme becerisidir. Lise öğrencilerine göre de en önemli girişimcilik becerisi %36 oranında iletişim ve %28,7 oranında da yönetim becerisidir. Üniversite öğrencilerine göre ise, en önemli girişimcilik becerisi %45,7 oranında yönetim becerisi gelirken bunu %22,9 oranında tek başına işletmenin işlerini yürütebilme becerisi, %20 oranında da pazarlama ve satış becerisi izlemektedir.

Anketimize katılan öğrencilere göre yapmak istedikleri bir işten vazgeçmelerine sebep olan faktörlerin analizine ait bulgular Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13: Yapmak İstedığımız Bir İşten Vazgeçmemize Sebep Olacak Etmenlerin Analizi

Unsurlar	Lise		Toplam (%)	Üniversite		Toplam (%)
	Erkek	Bayan		Erkek	Bayan	
Çok uzun ve yoğun çalışma saatleri	6,9	7,7	14,6	9,1	3	12,1
Başarısız olma riski	11,8	11,8	23,6	15,2	9,1	24,3
Plan/program için uzun hazırlıklar yapmak	3,5	0,7	4,2	21,1	9,1	30,2
Hiçbirisi	25	32,6	57,6	15,2	18,2	33,4

Öğrencilerin %53,1’i yapmak istedikleri bir işten vazgeçmelerine sebep olarak burada sayılmayacak nitelikte çok ve farklı ifadeler sunmaktadırlar. Özellikle her iki öğrenci grubu içinde; yeterli teknik destek ve bilgi eksikliği, uzun vadede getiri sağlama riski ve yapılan işin devamı için gerekecek sermaye miktarının fazla olması önemli kabul edebileceğimiz etkenler arasında yer almaktadır. Bunların dışında lise öğrencileri arasında başarısız olma riski diğer önemli etken olarak görülmekte, üniversite öğrencilerine göre ise plan/program yapmak için uzun hazırlıklar yapılması gerektiği ikincil derecede etkili olarak ifade edilmektedir.

IV.Sonuç

Rize ilinde yer alan lise ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik kapasitelerinin araştırıldığı bu çalışmada 362 öğrenci örnek kapsamına

alınmıştır. Öğrencilerin büyük bir kısmını lise öğrencileri oluşturmaktadır. Anket kapsamındaki öğrencilerin yaklaşık olarak %68' i hayata kendi işlerini kurarak atılmak istemektedirler. Anket kapsamındaki öğrenciler cazip şartlarda kendilerine sunulabilecek yöneticilik alternatifini ikinci planda düşünmekte ve kendi bilgi ve deneyimleri yardımıyla bağımsız bir çalışma ortamına girerek kendilerinin patronları olmak istemektedirler.

Ekonomik belirsizliğin azalmaya başladığı bu dönemde girişimde bulunabilmek için para ve sermaye yerine öğrenciler büyük çoğunlukla cesaret ver risk alabilmenin önemli olduğunu vurgularken şans faktörünü çok büyük oranda önemsememektedirler. Yeni fikir ve yaratıcılık ise öğrencilerin %51'i tarafından önemsenmektedir. Yatırım yapabilecek sektörler sıralamasında teknolojik değişimlere uygun olarak teknoloji ve telekomünikasyon ön planda kendini gösterirken eğitim ikinci planda yer almaktadır.

Oluşturulması planlanan bir iş için en önemli unsurun pazar araştırması olduğunu belirten öğrenciler iyi bir organizasyon yapısının ve hiyerarşik düzenlemenin işletmenin başarısında önemli bir yere sahip olduğunu savunmaktadırlar. Ayrıca başarılı olmanın bir diğer şartının müzakere yeteneğinden geçtiğine inanan öğrenciler, enflasyon muhasebesi hakkında bilgi sahibi olmamanın kurulacak bir işte problem yaratmayacağını savunmaktadırlar. Bu düşünce özellikle düşme eğilim içerisinde olan enflasyonun toplum genelinde psikolojik baskısının da azaldığının bir göstergesi sayılabilir. Rize ilinde gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda geleceğimizi emanet edeceğimiz ve ülke kalkınmasını yönlendirecek olan genç kuşağın girişimcilik yetenek ve özelliklerine sahip olduğunu ifade edilebilir. Devletten, istihdam alanındaki, beklentilerin azalmaya başladığı ve özel sektörün hızla üretimin ve istihdamın lokomotifini oluşturma başladığı bu dönemde Rize ili öğrencileri illeri ve bölgeleri için umut vadeden bir görüntü sergilemektedirler. Girişimcilerin önünün daha da açılabilmesi ve genç nüfusun üretim alanına yönlendirilebilmesi için alternatif yatırım alanlarının devlet tarafından yön gösterilerek sunulması ve gereken desteklerin aksatılmadan ve geciktirilmeden verilmesi gerekmektedir. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda bölge genelinde sunulan teşvik olanaklarının doğru ve olması gereken bir nitelikte olduğu söylenebilir. Oluşacak desteklerle Karadeniz Bölgesi hareketli ve girişimci nüfusu sayesinde istenilen gelişmişlik seviyesine ulaşılacaktır.

Kaynaklar

- Ayata, S., (1999), Bir Yerel Sanayi Odağı Olarak Gaziantep'te Girişimcilik, Sanayi Kültürü ve Dış Ekonomik Dünya ile İlişkiler, Ekonomide Durum, Güz/1999, Kitap 6, Türk-İş Yayını.
- Beatty, J., (1998), Peter Drucker'a Göre Dünya, Çev. Osman Akınhay, Sistem Yayınları, İstanbul, s. 209-211

- Bull, I. and Willard, G., (1995), Towards a Theory of Entrepreneurship, İçinde Entrepreneurship: Perspectives on Theory Building, Ed. Ivan Bull, Howard Thomas & Gary Willard, Elsevier Science, Oxford, p.1-15.
- Emsen, Ö., (2001), Genç Nesilde Mesleki Eğilimler ve Girişimcilik: Ampirik Bir Çalışma, MPM Verimlilik Dergisi, Sayı 2001/1, 153-176
- Erkan, H., (1993), Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 111
- Eyuboğlu, D., (2004), Girişimciliğin Geliştirilmesi, MPM Yayınları No: 668, Ankara, s. 9
- Gedik, T., (2005), Orta Yoğunlukta Lif Levha (MDF) Üretiminde Kalite Kontrol, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 149 s. Trabzon.
- McClelland, D.C., (1971), The Achievement Motive in Economic Growth, İçinde Entrepreneurship and Economic Development, Ed. Peter Kilby, The Free Press Pub., New York, p.109-122.
- Schumpeter, J.A., (1934), The Theory of Economic Development, Cambridge: Mass, Harvard University Press. P. 27-28
- Soral, E., (1974), Özel Kesimde Türk Mütешеbbisleri, AİTİA Yayınları No: 72, Ankara, s. 4
- Şenocak, B., (1992), 2000'li Yılların Girişimcilik Modeli, 3. İzmir İktisat Kongresi, 181-186, İzmir
- Titiz, T., (1999), Genç Girişimcilere Öneriler, İnkılap Kitapevi, İstanbul, s. 11
- URL 1. <http://www.canaktan.org/yonetim/kobi/girisimcilik-teorisi/girisimci-kimdir.htm>
- URL 2. <http://www.canaktan.org/yonetim/kobi/girisimcilik-teorisi/girisimcilik-onemi.htm>
- URL 3. <http://www.vicebusiness.com/makale4.php>
- URL 4. <http://karatekin.cmyo.ankara.edu.tr/girisim/girisimcilik.htm>
- URL 5. <http://www.vicebusiness.com/makale4.php>